

Последваща оценка на Националната стратегия за регионално развитие 2005- 2015 г.

Ge graphica

Оценка на степента на постигане на целите и приоритетите за регионално развитие пред периода 2005-2015 г.

Основни количествени индикатори, проследяващи изпълнението на главната цел и стратегическите цели на НСРР.

- Достигане на дял % БВП на глава от населението от средното ниво за регионите в ЕС 27

	Целева стойност към 2015 г.	Отчетена стойност към 2014 г.
Югозападен район	75 %	74,86 %
Североизточен район	50%	39,31 %
Югоизточен район	50%;	39,49 %
Северозападен район	45 %	29,68 %
Северен централен район	45%	33,69 %
Южен централен район	45 %	31,66 %

-
- **Достигане на равнище на заетост на населението в трудоспособна възраст в:**
Югозападен район - 73 %; Всички останали райони от ниво 2 - 65%;

Североизточен район – 63,1%.

- **Брой население, което е бенефициент по рехабилитирани и реконструирани пътища II и III клас**
- **Брой километри рехабилитирани и реконструирани пътища II и III клас;**
- **До 20% от населението с подобро транспортно обслужване с достъп до изградени автомагистрала и пътища I клас.**

Цялостната оценка за изпълнение на **Приоритет 1:Повишаване на регионалната конкурентоспособност и интегрирано градско развитие** е средна степен на изпълнение, като се базира на оценките по отделните специфични цели – специфична цел 1 е със средна степен на изпълнение, специфична цел 2 – със средна степен на изпълнение, специфична цел 3 – с ниска степен, а специфична цел 4 – със средна.

- Въздействието от реализацията на специфичните цели на територията на района е в посока повишаване изследователската дейност, технологично развитие и иновации в подкрепа на регионалните икономики, подобряване на достъпа и развитието на информационните и комуникационни технологии в областта на публичните услуги и услугите за МСП, интегрираното развитие на градовете и укрепване на взаимовръзката град-регион и изграждане на привлекателна градска среда, възстановяване на градски райони, насърчаване на екологично чист обществен транспорт.
- Основните финансови ресурси за реализация на приоритета са от оперативни програми „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ и „Регионално развитие“.

Цялостната оценка за изпълнение на **Приоритет 2: Развитие и модернизация на инфраструктурата, създаваща условия за растеж и заетост е от средна до висока.**

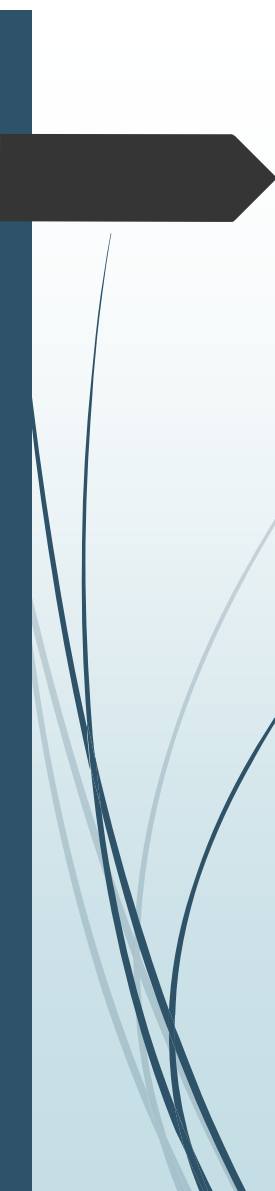
Оценката се базира на резултатите по отделните специфични цели, а именно – специфична цел 1 е с висока, специфична цел 2 – със средна до висока и специфична цел 3 – ниска до средна.

- Въздействието от реализацията на специфичните цели на територията на района е в посока на развитие на инфраструктурата, която създава условия за растеж и заетост: подобряване на транспортната свързаност между населените места, намаляване времето за придвижване и повишаване качеството на транспортното обслужване, подобряване на жизнената среда в района и повишаване качеството на околната среда чрез реконструкция на водоснабдителната и канализационната мрежа, подобряване на системите за управление на отпадъците, повишаване на конкурентоспособността на МСП чрез инвестиции в подобряване на бизнес инфраструктурата.
- Основните финансови ресурси за реализация на приоритета са от оперативни програми ОПРКБИ и ПРСР и ОПРР и ОПОС.

Цялостната оценка за степента на изпълнение на **Приоритет 3: Подобряване на привлекателността и качеството на живот в регионите и развитие на устойчив туризъм е висока.**

Оценката се базира на резултатите по отделните специфични цели, а именно – специфична цел 1 е с висока степен на изпълнение, а специфична цел 2 – със средна до висока.

- ▶ Въздействието от реализацията на специфичните цели на територията на района е в посока на подобряване на образователните, социалните, здравните, културните и спортните услуги и съответната инфраструктура, подобряване и благоустрояване на физическата среда, подобряване качеството на човешките ресурси чрез повишаване на квалификацията и образованието им, интеграция на лицата в неравностойно положение към образование и пазара на труда, постигане на устойчиво развитие на туризма в районите, опазване и валоризиране на природното и културно наследство.
- ▶ Основните финансови ресурси за реализация на приоритета са от оперативни програми „Развитие на човешките ресурси“ и „Регионално развитие“

Цялостната оценка за степента на изпълнение на **Приоритет 4: Развитие на сътрудничеството за европейско териториално сближаване, задълбочаване на партньорството и добросъседството за постигане на развитие е висока.**

Оценката се базира на резултатите по отделните специфични цели, а именно – всяка от специфичните цели 1, 2 и 3 е с висока степен на изпълнение.

- ▶ Въздействието върху развитието е в посока на подобряване на развитието на трансгранични партньорства със Сърбия, Румъния, Македония, Турция и Гърция, междурегионално и транснационално сътрудничество,
- ▶ Основните финансови ресурси за реализация на приоритета са програмите за териториално сътрудничество.

Цялостната оценка за степента на изпълнение на **Приоритет 5: Укрепване на капацитета на регионално и местно ниво за подобряване процеса на управление на регионалното развитие е средна до висока.**

Оценката се базира на резултатите по отделните специфични цели, а именно специфична цел 1 –висока, специфична цел 2 - средна до висока, и специфична цел 3 – ниска степен на изпълнение.

- Въздействието върху развитието на района е в посока на подобряване на административния капацитет на публичните власти, развитието на партньорства между администрацията и бизнеса
- Основните финансови ресурси за реализация на приоритета са от оперативна програма „Административен капацитет“, „Регионално развитие“ и „Техническа помощ“.

ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО ЕС, И НА УСВОЕНИТЕ РЕСУРСИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА НСРР 2005-2015 Г.

- За изпълнението на НСРР 2005 – 2015 г. са използвани различни финансови източници - предприсъединителни програми, структурни и кохезионни фондове, национално финансиране, частни инвестиции и др.
- Водеща позиция заема ЮЗР, който се откроява със сериозна преднина пред останалите райони на страната по оползотворяване на средства от оперативните програми. На следващо място, но с около 3 млрд. по-малко инвестиции е ЮЦР, следван от ЮИР, СЦР, СИР и СЗР.
- Оползотворените средства надвишават индикативните бюджети за постигане на целите на отделните РПР 2007 – 2013 г. и респективно на НСРР 2005 – 2015 г., което е знак, че планирането е било затруднено, но все пак са положени усилия да се изпълнят повече интервенции и да се инвестират повече средства в районите, което повишава общата ефективност на проектите.
- Ефикасното използване на финансови средства от европейските фондове е негативно повлияно от често допускани грешки при възлагането на обществени поръчки, което от своя страна коства допълнително време и допълнителни финансови ресурси на бенефициентите и на държавата.
- Като ефект от оползотворените средства от европейските фондове се наблюдава развитие на районите в сравнение с 2005 г., въпреки че значимите социално-икономически различия между тях все още не са преодоленни.

ИЗВОДИ

- Крайната оценка за степента на постигане на **Стратегическа цел 1** „Постигане на ускорено развитие на българските райони и доближаване до средните равнища на развитие на регионите в ЕС” на НСРР се определя като висока, предвид оценките за изпълнение на Приоритет 1 и Приоритет 2. Стратегическа цел 1, може да бъде определена като изпълнена по отношение заложените макроикономически показатели.
- Степента на постигане на **Стратегическа цел 2** „Намаляване на междурегионалните и вътрешнорегионалните различия чрез развитие на вътрешния потенциал на районите и градовете” се определя като средна, базирайки се на оценката за изпълнение на Приоритет 3 и 5. Констатираният в Междинната оценка на НСРР относително висок потенциал, се оправдава. Въпреки това към момента на извършване на оценката се констатира, че междурегионалните различия продължават да нарастват по отношение на дела на БВП на всеки от районите на ниво 2 в общия БВП на страната. ЮЗР продължава да увеличава дела си в националния БВП, докато всички останали райони намаляват участието си в него.
- **Стратегическа цел 3** „Развитие на териториалното сътрудничество, добросъседство и партньорство за постигане на европейска териториална кохезия“ също постига висока степен на изпълнение, базирайки се на изпълнението на Приоритет 4 на НСРР.

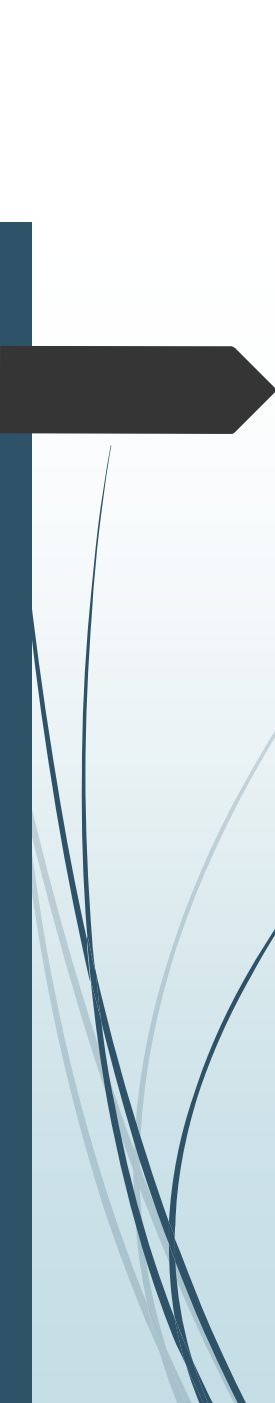
Обобщената оценка за степен на изпълнение на целите и приоритетите на НСРР е висока, като се базира на степента на изпълнение на отделните приоритети. Тази оценка потвърждава удачното формулиране и добро приоритизиране на приоритетите.

- По отношение на достигането на % дял на БВП на глава от населението ЮЗР е единственият район в България достигнал целевата стойност от средното ниво за регионите в ЕС 28 – 75%. Останалите райони изостават по този показател, като СЗР е с най-ниският отчетен БВП на човек от населението – 30 % от средния за EU-28 (при целева стойност 45%).
- Като цяло въздействието от изпълнението на НСРР 2005-2015 в сферата на изследванията, технологичното развитие и иновациите е благоприятно. Разходите за НИРД, както и заетите с тази сфера постоянно се увеличават.
- За постигане на националната цел в нивото на заетост (76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г. в изпълнение на Стратегия „Европа 2020“) е необходимо да се прилагат разнообразни форми за насърчаване на гъвкава заетост на работната сила
- Регионалните различия по отношение коефициента на икономическа активност и заетост изискват провеждане на целенасочена регионална политика за откриване на нови работни места и създаване на заетост
- През изминалия период са изпълнени са редица проекти за реконструкция и модернизация на образователната инфраструктура

- Голям напредък се наблюдава и в сферата на социалните услуги.
- Основен акцент в НСРР 2005-2015 е да се намали зависимостта от внос на енергийни ресурси и
- Развитието на пътната инфраструктура автомагистрала и пътища I клас за периода 2005-2015 г. е значителна. Високата обезпеченост с тези класове пътища на районите от ниво 2 в Южна България.
- Сектор туризъм се развива стабилно през последните 10 години в страната.
- Изпълнените дейности / финансираните проекти в периода 2005-2015 г. са допринесли за диверсифициране на туристическия продукт и повишаване на устойчивото икономическо развитие в общините,
- По програмите за ТГС между България и Румъния, Гърция, Македония, Сърбия и Турция са оползотворени са над 600 хил. лв. и са изпълнени 731 интервенции. Заложените индикатори са постигнати, като целевите стойности са изпълнени в път над заложеното, което обаче е и сигнал за слабости в планирането
- През новия период на планиране политиките отразяват по-висока осведоменост относно изменението на климата и финансираните оперативни програми отчитат действията в областта на енергийната ефективност.

ПРЕПОРЪКИ

- Основна препоръка е да се акцентира върху развитието на Интегрираните териториални инвестиции (ИТИ)
- Осигуряване на финансиране на инвестиционни програми в подкрепа на развитието на районите за целенасочена подкрепа за преодоляване на икономическата изостаналост, привличане на инвестиции и повишаване на заетостта.
- Активно прилагане на модел за реализиране на интегриран териториален подход чрез инструмента Водено от общностите местно развитие в селските райони.
- Регионалните и областните схеми са основните документи за пространствено планиране и ГИС базата данни/система разработена към тях следва да бъдат използвани като основен инструмент за изследване на пространствените елементи и тяхното развитие и за оценка /мониторинг по изпълнение на заложените цели в НКПР и НСРР и провеждане на националната политика.
- Местните стратегии за привличане на инвестиции следва да поставят акцент върху обучението и образованието на работната ръка.
- Борбата с демографската криза е необходимо да минава през подобряване на местната среда за бизнес и инвестиции, тъй като те са основният фактор, който създава работни места и доходи, като по този начин задържа и привлича млади хора в районите
- Доразвиване и поддържане на образователните, здравните и социалните услуги и инфраструктура.

-
- Подобряване на културната инфраструктура - обновяване на сградния фонд и подобряване на енергийната ефективност на театри, кина, опери, музеи, галерии, концертни зали, библиотеки, читалища;
  - Развитие и поддържане на транспортната инфраструктура;
  - Развитие на иновациите и НИРД чрез обвързване на науката и висшето образование с бизнеса; модернизация и технологично обновяване на предприятията.
  - Развитие на ВЕИ чрез развитието на ветроенергетиката и използване на водната и слънчевата енергия за производство на електроенергия.
  - В процеса на планиране и програмиране е необходимо да се изпълняват дейности по отношение изменението на климата, в посока: 1) подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори, 2) насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска и 3) опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност
  - Устойчивото развитие на сектор туризъм следва да бъде запазено и подобро. Националната и регионална политика за развитие е необходимо да продължи да предвижда мерки в посока подобряване и разнообразие на туристическото предлагане.
  - Запазване и развиване на трансграничните, транснационалните и междурегионалните контакти за развитие на съвместни инициативи и проекти

-
- Разработване на междуведомствен механизъм за събиране на информация, необходима за наблюдението и оценката на стратегическите документи
  - Ефективността на системата за наблюдение на изпълнението на НСРР и РПР ще бъде осигурена като се интегрират процесите по наблюдение и оценка с тези, определени за оперативните програми, съфинансирани от ЕС.
  - По отношение програмите за ТГС е препоръчително е да се прави общ мониторинг на всички програми и данните за тяхното изпълнение да се събират на едно място в една платформа/база данни, което ще подобри наблюдението и оценката в бъдеще.
  - Укрепване на аналитичния капацитет в областните и общински администрации и на регионалните структури на централната администрация в районите от ниво 2, за идентифициране на проблемите на района, относно развитието му и тяхното адресиране чрез съответните финансови инструменти.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

Маргарита Атанасова

Ръководител проекти

margarita@geographica.bg

„ГЕОГРАФИКА“ ООД